

Evrin RIZVANOĞLU
İstanbul Milletvekili
DEVA Partisi Genel Başkan Yardımcısı
Doğa Hakları ve Çevre Politikaları Başkanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki soruların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasanın 98. ve TBMM içtüzüğünün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 16.05.2025

Evrin RIZVANOĞLU
İstanbul Milletvekili

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre Türkiye, 2024 yılı boyunca da Avrupa Birliği (AB27) ülkelerinin en fazla atık gönderdiği ülke olmuştur. AB ülkeleri tarafından ihraç edilen 35,7 milyon ton atığın yaklaşık üçte biri, yani 12,3 milyon tonu Türkiye'ye yönlendirilmiş; böylece ülkemiz 2021, 2022 ve 2023 yıllarının ardından 2024'te de üst üste dördüncü kez Avrupa'nın en büyük atık ithalatçısı konumunu sürdürmüştür.

Resmî açıklamalarda, bu atıkların sanayide hammadde ihtiyacını karşılamak amacıyla ithal edildiği ifade edilmiştir. Ancak özellikle plastik atıklar söz konusu olduğunda, bu açıklamalar ciddi soru işaretlerini ortadan kaldırmaya yetmemektedir. Türkiye'ye gönderilen bu atıkların ne kadarının gerçekten geri dönüştürüldüğü, üretime entegre edildiği ya da çevreye zarar vermeden bertaraf edildiği konusunda kamuoyuna açık, denetlenebilir ve bilimsel verilere dayanan net bir çerçeve bulunmamaktadır.

Üstelik kamuoyuna yansıyan pek çok örnek, bu atıkların önemli bir kısmının ne üretime ne geri dönüşüme kazandırılmadığını göstermektedir. Geri dönüştürülemeyen plastiklerin yakıldığı, çimento fabrikalarına yakıt olarak gönderildiği ya da doğaya terk edildiği yönündeki iddialar kamuoyunda ciddi endişelere yol açmaktadır. Özellikle geri dönüşüm tesislerine yakın alanlarda art arda yaşanan yangınlar, "değerlendirilemeyen çöp niteliğindeki atıklardan bu yöntemle kurtulmaya çalışıldığı" yönünde şüpheleri güçlendirmektedir.

Bu durum, Türkiye'nin geri dönüşüm politikalarının etkinliğini ve plastik atık ithalatına dayalı mevcut sistemi yeniden değerlendirmesi gerektiğini göstermektedir. Atıkların ekonomik değerinden söz edilse de çevresel etkiler, sağlık riskleri ve uzun vadeli maliyetler henüz bütünlüklü şekilde ortaya konmuş değildir. Özellikle ithal atıkların işleme süreçlerine dair denetimlerin şeffaflığı ve bu süreçlerin çevreye etkilerine dair kamusal bilgilendirme ihtiyacı giderek artmaktadır.

Uluslararası düzeyde de bu alanda daha sıkı kurallar gündeme gelmektedir. Avrupa Birliği'nin 2024 yılında yayımladığı Atık Sevkiyatı Tüzüğü ile birlikte, plastik atık ihracatında alıcı ülkelerin geri dönüşüm kapasitesi, çevre mevzuatına uygunluğu ve atık yönetim sisteminin yeterliliği gibi kriterler esas alınacaktır. Bu kapsamda Türkiye'nin plastik atık ithalatına ilişkin politikalarını güncellemesi önem arz etmektedir.

Bu bağlamda;

1. 2021–2024 yılları arasında Türkiye'nin Avrupa Birliği ülkelerinden ithal ettiği plastik atık miktarı yıllık bazda ne kadardır? 2025 yılı ilk çeyreğine ilişkin rakamlar nedir?
2. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının ithal edilen plastik atıkların taşınması, saklanması ve bertaraf edilmesi süreçleriyle ilgili denetleme mekanizmaları nelerdir?
3. Plastik atık ithalatında hangi ülkeler Türkiye'ye en çok gönderim yapan kaynak ülkeler arasında yer almaktadır?
4. İthal edilen plastik atıkların ne kadarı geri dönüştürülmüş, ne kadarı yakma, gömme veya başka yollarla bertaraf edilmiştir?
5. Geri dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkan ikincil atıklar hangi yöntemlerle bertaraf edilmektedir? Bu süreçlerin çevreye etkisi ve denetim sonuçları kamuoyuyla paylaşılmakta mıdır?
6. Yakma ve çimento fabrikalarına gönderim yoluyla bertaraf edilen plastik atıkların çevreye saldırdığı başlıca tehlikeli kimyasal bileşikler (örneğin dioksin, furan, PCB) nelerdir? Bu salımlar için hangi sıklıkta ölçüm ve kontrol yapılmaktadır?
7. Türkiye'deki geri dönüşüm tesislerine yakın alanlarda meydana gelen yangınların sayısı ve nedenleri hakkında Bakanlığınızın 2021–2024 yılları arasındaki değerlendirmesi nedir? Bu yangınların atık bertarafı amacıyla kasıtlı çıkarıldığına dair herhangi bir inceleme yapılmış mıdır?
8. Plastik atık ithal eden firmaların denetim sıklığı nedir? Bu firmalar için yapılan denetimlerin sonuçları ve uygulanan cezai yaptırımlar nelerdir?
9. Plastik atık ithalatı sonucunda elde edilen ekonomik kazanç ne kadardır? Bu gelirin ne kadarı çevre politikalarına veya geri dönüşüm altyapısının güçlendirilmesine yönlendirilmektedir?
10. Avrupa Birliği'nin 30 Nisan 2024 tarihinde yayımladığı Atık Sevkiyatı Tüzüğü kapsamında, atık ithalatçısı ülkelerin çevre mevzuatı, geri dönüşüm kapasitesi ve yerli atık sistemleri dikkate alınarak ithalatlara sınırlama getirileceği belirtilmiştir. Bu çerçevede Türkiye, söz konusu düzenlemenin 2026 ve 2027'de yürürlüğe girmesiyle birlikte, atık ithalatı ve geri dönüşüm politikalarını yeniden düzenlemeyi planlamakta mıdır? Bakanlığınız Türkiye'nin bu kriterlere uyum sağlayıp sağlayamayacağına ilişkin bir değerlendirme yürütmüş müdür?
11. Türkiye'nin "sıfır atık" hedefine ulaşmasına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının plastik atık ithalatını kademeli olarak sonlandırma ve kaynağında ayrıştırılan geri dönüşümü teşvik etme konusundaki çalışmaları nelerdir? Bu kapsamda Türkiye Çevre Ajansı ile ne tür bir iş birliği yapılmaktadır?